

.....Sárospataki.....

Iskusági Közlöny

.....

Főszerkesztő :

Ladányi Mihály

Társzerkesztők :

Kiss Géza és ifj. Rác Lajos

Felelős szerkesztő :

Szigethy Ferenc

Tartalom: Erdélyi János szobra Sárospatakon. — Szombati Szabó István: Asszony-sírató vers (vers). — Kiss Géza: Gesztenyeharcok. — Szigethy Ferenc: Tábori posta (vers). — Finkey Zoltán: A hős. — —thy: Készülődnek a nyolcadisták. — Győrék József: A lelkem nagylelkűsége (vers). — Szigethy Ferenc: Séták az iskolakertben. — irl.: Jegyzetek. Ipszilon: Magyar barátság — szerb hálátlanság. — Irodalom. — Egyleti élet. — Hírek. — Hirdetések.

.....
Megjelenik július és
augusztus kivételével
havonta egyszer

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Sárospatak. Kollégium.

.....
Előfizetés
egész évre 4 kor.

XXXI. évfolyam.

November hó.

1914

ort.

Legrégibb

és leghirnevesebb vendéglő Sárospatakon a

Feldmesser Herman

a mai modern igényeket teljesen kielégítő

vendéglője!

Izléses vendéghelyiség, kitűnő magyar konyha, jó bor, valódi kőbányai sör, kényelmes szállodai szobák. — Az ifjúság részére izletes villásreggeli ::

kedvezményes áron

A legpontosabb, legelőzékenyebb kiszolgálás.

Alapított 1890. Alapított 1890.

Spitz Antal

órák és ékszerész Sárospatak.

Ajánlja dus raktárát mindennemű ókszerek, nászajándékok és elsőrendű zsebórák beszerzésére. — A nemes tanuló-ifjúságnak, lelkes. tanító uraknak árfelemelés nélkül előnyös részletfizetésre is.

Vidékre a legnagyobb készséggel választékot küldök. Javítások a legpontosabban eszközöltetnek. Kitűnő villany-elemünk van!!

'HUNGARIA'

mosó s vegytisztító intézet S.-Patakon.

Van szerencsém a m. t. közönséget értesíteni, hogy a Rákóczi-utcán a mai kornak teljesen megfelelő

vegytisztító intézetet

létesítettem. Elvállalok minden e szakba vágó munkát, u. m. férfi- és női ruhák, keztük, függönyök, szalagok, csipkék, nyakkendők és fehérneműek tisztítását. Kelme és ruhafestést minden színre elvállalok. A n. é. közönség b. pártfogását kérve, maradok

tisztelettel

Neumann Mór mosó és vegytisztítóintézete.
Gallérok 7 nap alatt készülnek. Szőrmetisztítás.

A

'Központ'

vendéglőben

minden, ami jó, kapható. Kőbányai sörök, izletes ételek, különféle villásreggelik, kitűnő zaclik. jó borok. Ezenkívül elvállal bankettek rendezését, bálokban ételek és italok szolgáltatását s jó, tiszta kiszolgálásról gondoskodik

Klein Ábrahám,

a „Központ“ tulajdonosa.

Sárospataki

Ifjúsági Közlöny

XXX. évfolyam. November hó. 1914.

Főszerkesztő:
Ladányi Mihály

Társzerkesztők:
Kiss Géza és ifj. Rác Lajos

Felelős szerkesztő:
Szigethy Ferenc

ERDÉLYI JÁNOS SZOBRA SÁROSPATAKON.

Erdélyi János pályájának áldásosabb részét Sárospatakon futotta meg; irodalmi munkálkodásának mélyebb, értékesebb része, tanári foglalkozása pedig egészében Sárospatakhoz fűződik. A főiskola tanárai között azok közé az érdemesek közé tartozik, akik fényüket nemcsak a főiskolára, hanem a magyarságra sugározzák ki. És amire már életében rászolgált, — halóporában is méltó arra, hogy nemzete, de kiváltképp a sárospataki főiskola megbecsülje, áldja az ő emlékezetét.

Ez a főiskola szinte Erdélyi halála óta munkása az Erdélyi-kegyeletnek. Halála után már nyomban megfogant itt a gondolat, hogy nagy tanára iránt való kegyeletét intézményesen és emlékszerűen is kifejezze. Ez a gondolat nyert testet a főgimnáziumi Erdélyi Önképzőkör megalkotásában; ezt melengette az akadémiai ifjúság Magyar Irodalmi Önképző Társulata, mely alapítóinak díszes sorában őt az elsők közé számlálhatta és így mindketten az ő példájától, szellemétől is ihletve végezgették az irodalmi önképzés sohasem kicsinylendő próbálkozásait.

Az Erdélyi-emlékre irányuló erőgyűjtés is korán megindult itt; de megvalósulását egy időre hátraszoritotta az a mozgalom, mely Tompának kívánt előbb emléket emelni. Ez meg is lett 1896-ban s ezután már akadálytalanul ha-

ladhatott az Erdélyi-emlékalap fokozatos növelése. A főiskola versenyes lökést is kapott az ungiaktól, kik részint a nagykaposi emléktáblával, részint az arra való gyűjtés feleslegének részleges átadásával sarkalták a két önképzőt gyorsabb cselekvésre. A legnagyobb lökést mégis az a gondolat adta, hogy közeledik 1914, az Erdélyi születésének századik évfordulója. Ezt a jó alkalmat elszalajtani nagy hiba lett volna. Nem is szaladt az el. A két Önképző egy lélekre jutva, közös bizottsága által mozgalmat indított az Erdélyi-emlék felállítására, megbízván azt a gyűjtési módok, eszközök kitalálásával, alkalmazásával, az emlékmű létesítésével is. A végső cél kettős volt: egy díszesebb mellszobor és egy kettős Erdélyi-pályadíj-alap a két Önképzőkör számára.

És megindult a gyűjtés is, a munka is már 1912-ben és folyt is azóta szakadatlanul idebenn is, odakünn is. Benn hangverseny és műkedvelői előadásos táncvigalmak rendezésével, az ifjúság önkéntes megadóztatásával; künn a főiskola és Erdélyi iránt melegen érző, lelkes közönség adakozásra való bírásával. Mindkettő sikerült. A végrehajtó bizottság már 1913. tavaszán szerződést köthetett *Gyöngyössy Berta* budapesti szobrászszal, néh. Gyöngyössy Sámuel tiszánánai lelkész leányával és *Seenger Béla* budapesti cs. és kir. udvari kőfaragó-mesterrel egy hermaszerű mellszobros emlékoszlop alkotása tárgyában, ötezer korona árban. Az emlékműnek 1914. szeptember 15 re kellett elkészülnie és állnia s az ünnepélyes leleplezésnek az itt tartandó őszi egyházkerületi közgyűléssel kapcsolatosan végbemennie. Közben a főiskolai igazgató-tanács megengedte az emlékműnek a főiskola területén való felállítását; a gondnokság pedig jóváhagyta a kiszemelt helyet: a főiskolai kert Rákóczi-utcai bejáratán belüli, jobbra eső kertszögletet. Itt áll már a szobormű f. é. október 20 ika óta pizske-haraszttii kemény mészkő alapon, mellső függélyes oldalán tulipános díszítéssel, *Erdélyi János* felírással, tetején a hermaszerű bronz-arcképpel. Az arckép nem valóságos, hanem eszményített mása az Erdélyi arcának, főleg azért, mert festmény vagy metszés után hű szoborarcképet alkotni nem, azt csak élő alak után lehet; de azért is, mert egy késői szobornívön, amikor már azt a jelest, akinek állítjuk, vagy nem is ismertük, vagy ha ismertük is, de vonásaira

csak halványan emlékezhetünk, úgy sem a szolgálai hűség a fődolog, hanem annak a szellemnek a kifejezése, amely őt azzá tette, ami volt, van és lesz és ha az a szellem művészi és emlékszerűen van kifejezve: alkotója mind magára, mind ránk nézve jól oldotta meg a feladatát. Gyöngyössy Berta így, tehát jól alkotott és ezt nem annyira e sorok írója mondja, hanem Strobl, Telcs és Róna mesterek mondják. A Gyöngyössy Berta Erdélyije az Erdélyi szellemét fejezi ki Erdélyire emlékeztető, jellegzetes vonásokkal, feltétlenül művészi és emlékszerűen. Bárcsak a budapesti múzeumkert mellszobrai lennének ilyenek!...

Az ünnepélyes leleplezés, fájdalom, elmaradt. Annak a viharnek, amely most ostromolja hazánkat, egy dallama, egy orgonája van ma: „a haza minden előtt!“ De ha majd elül a vihar: meg lesz ez is „a béke malasztos ölében.“ Reméljük, hogy meg lesz; de kérjük és szorítsuk is, hogy meglegyen, hogy a jövő 1915. év őszén a kerületi közgyűléssel, az Erdélyiért lelkesülő és áldozó közönséggel e mellett az emlékmű mellett áldozhassunk Erdélyi emlékezetének!

A másik cél, az Erdélyi-pályadíjalapok szintén kialakulóban. És ha nem valami sok is, de mindenesetre marad, talán még gyúlik is annyi, hogy az is elég lesz Erdélyi iránt táplált kegyeletünk belső, szellemi éltetésére, munkássá és termékenységre tételére.

Végül addig is, míg ünnepélyesebb formában tehetnők, illesse a pataki ifjúság hálája mindazokat, akik kettős célja elérését pártfogásukkal, adományaikkal, jóakarattal lehetővé tették! A mostani és a mindenkori pataki ifjúság nevében tesszük ezt.

ASSZONY-SIRATÓ VERS.

Ó vége, régen vége már a nyárnak
 S a tengerparton állok és siratlak.
 A zöld hullámok sírnak, vagy dalolnak
 S egy gondolattal újra visszajárnak.
 Jönnek, kacagnak; mennek és zokognak
 Gyászát viselve újjúlt bánatoknak,
 Én itt leszek s ők újra várnak holnap. . .
 Hét év óta szeretlek és siratlak.

A tenger mellett állok és siratlak
 És Portobelló partjain nevezlek,
 De Portobelló ajkamat nem érti,
 Csak habjai nevetnek és siratnak.
 Hiába szólok: nincs echó jajomra
 És minden arc a lelkemet kísérti,
 Ó, mért siratlak, mért nem is feledlek. . . .

Urad talán már lankadozva csókol,
 Ajkadnak is tán fogytán már az ize,
 Mint életemben elfogyó az élet
 S mint elfogyóban most a nap lebókol.
 De nékem holtig Senki-mindenem vagy,
 Az élet engem élni, halni sem hagy,
 Csupán egy dal hal és egy könnyem éled,
 Mely megszületve hull le most a vízre,

Nem fáj a bánat, sem az aranyak,
 A boldogságod sem fáj, Gabriella . . .
 Nincs már dal és nincsenek már vágyak ;
 A lelkem alszik fél-holtan, hanyatt.
 A sóhajok, a szárnyak rég halottak,
 Sorsomba már csak álmok hogy ha lopnak
 (Elfolyt borát a széttört amforának,
 Ó, vidámságom méze : Gabriella.)

Az életem fáj, amelyből kiestél
 S a karjaid, amelyek csókolni vonnak,
 A vidámság s a két fekete szem,
 A boldog élet, amely rám nem estél,
 A gyermekek, akik kacagtak volna,
 Az arcod, amely most reám hajolna
 S a nagy sebekre, mig le nem viszem :
 Nincs orvossága s ködje Albionnak.

Edinburgh.

Szombati Szabó István.

GESZTENYEHARCOK.

Szeptember negyedikét ünnepeltem.

Csendes, bensőséges ünnepem ez nékem. Ezidén különösen is kétszeresen is emlékezetes nap, mert most lett tíz esztendeje, hogy gyermekévé fogadott az Almamáter; és a véletlen úgy rendezte, hogy éppen e tizedik évfordulón tettem le az alapvizsgát. Megszabadulva a studiumok szép nyugétől, egyedül bolyongtam az aranyszín szőnyeges kerti utakon és mint két számtalan emlék közösségében összeforrt hű szerelmes, halk vallomásokat vallottunk egymásnak: én és az iskolakert.

Ezen a zöld kapukba torkolló, lombsátoros úton vezetett először végig édes apám s mutogatott, magyarázgatott az egykori pataki diák emlékező hangján. Erre a juharok alján szövéődött egy őszinte barátság tartós frigye... Itt a bokros kis útszoroson adtam először verset a Közlöny szerkesztőjének... Itt az orgonaszegélyes labirintban játszottunk valaha csendőrkét... Istenem! hova lett az a száz-hús fiú, akivel együtt kezdtük a diákoskodást?... Legtöbben már az igazi, halálosan komoly katonásdit játszáék; sokuk lelkében most a harctéren lobog az Almamáter szentélyében beszívott, a Rákóczi-várban táplált, nemzeti zászlós, himnuszos március tizenötödikéken felszitott hazaszeretet és a régi játék-csendőrök — oroszverő hősök... Erre üztük egymást valaha gesztenyével, erre voltak a legjobb les helyek, menedékek a fenyők takargató szárnya alatt...

Nini! most is bujkál ott valaki.

Zöld kalapjáról ösmertem meg, hogy Bakos Gyuri barátom, a legszemfülesebb mendur.

— Mi rosszban sántikálsz Gyurka? szóltam rá évődve.

Pufók arcú, zömök, vastag lábikrájú nebuló tört át a sűrűn s kéznyújtásomat tisztelő alázattal fogadva, került baloldalomra.

— Tanulmányozom a komitácsik buvóhelyét, szólt titok palástoló hangmérsékléssel, miközben szeme nyugtalanul fürkészte az utat, a bokrok alját és ha megpillantott egy vadgesztenyét mohón csapott le reá s tömött zsebébe sülyesztette.

— Ejnye Gyuri, hát csak nem azt akarod nekem beadni, hogy a szerbek már ide is befurakodtak?

— Nem, nem a szerbek. Az kén csak nekik! — és vészjóslóan sujtott a levegőbe egy gesztenyét, mely búgva tetézte meg a rezgő nyárfákat. Hanem a diák-komitácsik, akikkel gesztenyeharcokat szoktunk vívni!

— Te hát melyik diák vállalkozik rá, hogy az aljas komitácsi nevet viselje?

— Jó, hisz csak játékból. Az ötödikesek! Ne félj barátom, derék fiuk azok, de kevesebben vannak: lesből támadnak, hát ők a komitácsik. Tegnap neki szorítottuk őket a szurós drótnak.

— És te mi vagy Gyuri?

— Mink — a negyedikesek, meg a harmadikból az erősebbek — vagyunk a 44-es bakák és a bosnyákok.

— És vezérek is van?

— Van bizony barátom! Böszörményi Pista, a legügyesebb fiu az algimnáziumban. Tavaly csak a csízeket abajgattuk, de most rendes harcokat folytatunk, megállapított hadi tervvel, képezett vezérkarral, szervezett hadsereggel és halomszámra gyűjtött municióval.

— De milyen jártas vagy te a katonai kifejezések terén. Hol szerezted ezt Gyurka?

— Hát — mondta rátartósan és ügyes football mozdulattal rugott előre egy kavicsot — a vazérkarnak mindennap kötelessége megvenni az Estet és a Napot; abból tanulmányozzuk a háborút. A nagy sereget utánozzuk mi majdcsakhogy mindenben. Az ujságból vesszük a harcászati műszavakat. Különben is szükség lesz rájuk mert az idén már Cézárt fogjuk fordítani!

— Cézárt öcskös? Talán Kaézárt! Még a nevét se tudod — kötődtem.

— Ne vakerálj már öreg, hisz két évig gyúrtam az első osztályt; olvasni csak megtanultam.

— Bakos György vezérőrnagy, csapódott most felénk egy kamasztorok hívó parancsa. És Gyuri mentegetőzve búcsúzott:

— Engedj meg, de a reglama — reglama! és szökdelő lépéssel indult a tornacsarnok felé, melynek fehér falát nyurga mendurok árnyékával festette meg a lehajló nap,

Egyik koraláton, mint diáki volta magaslatán, vézna konyácska terpeszkedett. Gyurinak még volt ideje figyelmeztetni:

Le ne essen kisbarátom, mert nincs itt az édes anyja, hogy bekötözze, ha betörik a feje!

II.

Jól benne jártunk már a vénasszonyok nyarában. A sápadt lombu gesztenyefákról egyre sűrűbben hullt az érett termés s ha csélcsap szellőcske billegtetten meg a gallyukat, úgy puffogott a kemény uton, mint a sortűz ropogása. A diákok közül is egyre többen jöttek be, a gimnáziumban már a leckéből is adtak kóstolót.

Éppen azon járt az eszem, hogy megszapordtak a harcos felek, mikor elém toppan Bakos Gyuri, hogy délután 5-kor nagy csata lesz, jöjjenek, nézem meg. El is mentem és a hadvezetőség kegyes engedelmével közlöm a lefolyását.

A mieink nyugat-keleti irányban indultak el az iskolakert vasut-felőli végéről. A déli szárny Bakos Gyuri vezetésével a főut déli mellékágán haladt; az északi — legkisebb — szárny az Ujhely felőli mellékúttesten; a centrum pedig, élén Böszörményi Pistával, óvatosan lopózkodott a Nagyfenyveskör, a Patkó felé. Alig ért lővonalba röpködni kezdett a gesztenye innen is onnan is, még a fák tetejéről is és a bokrok közül előtörő komitácsik oly hevesen támadtak, hogy a mieink centruma — magasabb taktikai szempontból! — délre húzódni kényszerült, a főutra, ahonnan a Csarnok irányában visszafutva a sűrűben az üldöző ötödiseket színelte ellenállással sikerült a Kistréten keresztül, a hosszú lócan át a Tornatér közepére csalni.

Itt a mieink az Ágas felé iparkodtak felfejlődni; a komitácsik azonban abban a hiszemben, hogy az ablakok betörésétől való félelem az ellenség tüzelését mérsékelni fogja — a Csarnok felé hátráltak. Erre a mieink — mintha tisztán csak az ellenség tüveg háttérét akarnák hatályon kívül helyezni — lassan a hosszú lóca mentén egyenesítették ki a frontot és így oldalt támadva kezdték a komitácsikat az Ó-iskolakeri felé nyomni.

Ekkor érkezett el az alkalmas pillanat, hogy a Horváth Mária emlék irányából Bakos Gyuri is előrontson vérszomjas bosnyákjaival és a kút felé szorítsa a komitácsikat. Mire azonban ezek hősies ellenállás után a Csarnok hátamögé akartak visszahúzódní — már Kalas Ferkó állotta el e visszavonulás útját az orgonaszegély mögöl előbukkanó északi szárnyal.

A komitácsik egy darabig igyekeztek még áttörni az ellenség öszszébb öszszébb szoruló gyűrűjét, aztán abban a büszke tudatban, hogy — mint a dagadt kobakok mutatják — ők is derakasan dolgoztak, beszüntették a tüzelést.

Hiába! ők csak harminchárman voltak, a mieink negyvennyolcan.

Kiváncsi voltam, milyen sors vár az elfogott csapatra. Azt gondoltam, hogy a győzők elszákmányolják gesztenye-állományukat, aztán a nagyobbak, felsőbb osztályosok iránti tiszteletből sértetlenül szabadlábba helyezik őket.

De nem így történt.

Böszörményi Pista katonás kurtán adta ki a parancsot:

— A hadisarcot!

Erre Bakos Gyuri lekapva zöldkalapját sorra járt köztük és

pengő kongó két krajcraókat szedett be tőlük fejenkint, vagy — mint ő mondta — : per koponya!

Eddig még érthető a dolog! De mikor a komitácsik hadisarca együtt volt, akkor a győzteseket kezdte rekvirálni ezzel a jelszóval:

— Guberálni!

Meglepve kértem felvilágosítást ugyan mi a tervük azzal a pénzzel, mit közösen raknak össze az ellenfelek, annyi különbséggel, hogy a győzők csak felét fizetik?

— Dohányt veszünk rajta a katonáknak; az igazi katonáknak!

...Az iskolakertet oly hirtelen homályosította el a mélyülő szürkület, mint az örömkönnycsepp egy meghatott diák szemét... Az állomásról hosszan dübörgő vonat indult neki a fátylas messzeségnek. Az ébredő szellő, mint egy hazaszálló sóhaj, hozta vissza róla a búcsúzó katonák himnuszát. És a rezgő lombok közt megrekedő akkordok zengő visszhangot vertek a tornatéren.

— A háborusdít játszó kisiuk együtt imádkozták a nemzet fohászát, a világtörténelem hőseivel...

Kiss Géza.

TÁBORI POSTA.

Nagy messze határról, idegen országból
 Ez a levelem most híradással menjen,
 Hogy legyen jó hittel az édes fiáról
 Szép Magyarországbán édes anyám-lelkem — —

Jó szívvel köszöntöm ebben az írásban
 És kérem az Istent: egészségbe lelje.
 A lelkét ne ölje értem nagy sírásban,
 Csak épp imádkozzék imádságos lelke.

Becsületes harcban becsülettel élek
 Küzködő karommal, Isten oltalmával. —
 Higyje el, nagyon szép e vitézi élet
 Csillogó fegyverrel, jókedvű nótával.

Úttalan útakon messze idegenbe
 Százszor is elfárad a lovam járása,
 Mégis, míg nem fordul sorsunk győzelemre,
 Nincs szívemnek addig hazavágyódása — —

Errefelé mostan őszi idő járja:
 Hamar fordul a nap mindig lemenőre —
 Dér-harmatos fübe tapos lovam lába —
 Levelek hullása zizeg az erdőkbe.

A lovam sörényét őszi szellő fújja,
 Őszi szélben repül utánnam a mente —
 Gyönyörű az élet hadba-háborúba,
 Mégis — imádkozzék imádságos lelke.

Most többet nem irok. Levelem bezárva,
 Az otthon valókat mind köszöntöm innen:
 Mert, lehet, utolsó e kezem-írása.
 Édes jó anyámat áldja meg az Isten.

Szigethy Ferenc.

A HOS.

Személyek :

Gábor 30—35 éves ember, egyenruhában egy pamlagon ül

Irén 24—26 éves fiatal asszony, mellette ül, egy zsebkendővel a szemét törülgeti.

I.

— Gábor: Ne sirj Irén, hisz azért, hogy valaki háboruba megy nem következik mindjárt ebből, hogy meg is fog sebesülni, vagy pláne elesik...

— Irén: Istenem Gábor, gondolni se merem...

— Gábor: Visszajövök erősen, hősen, talán érdemkeresztekkel, s fogok neked beszélni sokat, nagyon sokat az élményeimről, kalandjaimról, az oroszokról...

— Irén: Gábor!... én úgy félek... olyan rossz álom volt... Láttalak a harcmezőn sebesülten, összeroncsolva... még éltél... és engem hívtál... és a fejed... Nem! nem mondom!... (zokogni kezd.)

— Gábor: (Gyöngéden, vigasztalva.) Ne gyötörd magad ilyenekkel... Egy rossz álom volt az egész... és... és ha még meg is sebesülnék... ide hozatnám magam hozzád, te ápolnál, te gyógyítanál, a te ápolásodtól gyógyulna a sebem, nem is érezném, hogy fáj... és majd az unokáimnak büszkén mutogatnám a helyét... a szúrást, a vágást...

— Irén: Ne Gábor... ne... neked így kell visszajönöd...

— Gábor: Érzem Irén, hogy így fogok visszajönni... valami azt sugja nekem, hogy ne féljek, nem lesz semmi bajom, a hajam szála sem görbül meg, azért nem is tudom komolyan venni az egészséget...

— Irén: Persze, hisz neked könnyű komolyan nem venni... Te elmégysz... ott leszel a háboruba, időd se lesz rá, hogy még haza is gondolj... s aztán mi történik veled? vagy vissza kerülsz élve s akkor meleg, családi tűzhelyre találsz... vagy... vagy elesel... s akkor... akkor nem tudsz többet magadról... De én Gábor, mi lesz velem, ha elesel?!

— Gábor: Ebbe már bele kell törődnöd... ha el-
esem... érted esem el Irén... a hazáért, a becsületért...
a boldogságodért... a te, meg az utódim boldogságát fogja
egyengetni az én halálom!...

— Irén: Az én boldogságomat! Hát azt hiszed; tud-
nék csak egy pillanatra is boldog lenni, ha zsák számra
özönlene is az arany halálod váltságdíja fejében...
Nem!... az elviselhetetlen volna...

— Gábor: Hiába, ezen már nem lehet segíteni! Mu-
száj menni!...

— Irén: Ezt irigylem a férfiaktól, csak ezt!... Ők
elmehetnek, ott lehetnek, nekik hullhat a vérök a hazáért,
ők egy atomjai lehetnek a világtörténelemnek... És mi...
mi legfeljebb félhetünk, reszkethetünk értük...

— Gábor: (lelkesen) Ez az! ez a féltés... Ez acéloz
meg minket, ez tesz bátrakká, hőssé, ez keményít meg
a tűzben... Mindenki arra a valakire gondol, aki otthon
félti, akiért hősnek kell lenni, és ez ezzel a gondolattal
nem fogja a kard... a golyó...

— Irén: Gábor! Mi van veled?... A szemed csillog,
a hangod tüzes, gyújt...

— Gábor: Megcsapott a tábori poézis szele... Az
utazások, a harc, a roham, amikor mindenki örült lángo-
lással rohan előre, győzni, vagy meghalni, a zászlóért, a
becsületért, meg ezért a valakiért, aki otthon félt... S talán
az, aki máskor egy csirkét nem tudott volna megölni, most
kéjes érzéssel hallja, ha a puskájának szuronya recseg az
ellenség bordái között... Mindenütt nagy, dicső, lelkes
extázis...

— Irén: Így Gábor... így... beszélj nekem ilyen
lelkesen, tüzesen... hadd legyen rád büszke, az...

— Gábor: (kissebb szünet után kiveszi az óráját,
feláll) Mennem kell... (megöleli Irént) Isten áldjon meg
Irén...

— Irén: (nyakába borul szenvedélyesen) Gábor...
ne hagyj itt!...

— Gábor: Muszáj!... Hiv a haza... (határozott,
büszke lépésekkel távozik).

— Irén: (zokogva marad, extázisban maga elé mered):
A hős!...

II.

Irén az ablaknál magába mélyedve néz valahova messze.

Gábor halkán benyit, ruhája poros, sáros, a csákója gyűrött, látszik, hogy hosszú utról jön. Halkán közeledik, hogy Irén észre ne vegye, közben meg-megáll.

— Gábor: Irén!

— Irén: (hirtelen megfordul látszik, hogy megvan lepetve) Gábor te vagy?!

— Gábor: Én vagyok! nem a holt Gábor szelleme, hanem maga az élő Gábor!...

— Irén: (aggódva vizsgálja, a karja ölelésre emelődik). Istenem meg vagy sebesülve?

— Gábor: Olyan egészséges vagyok, mint a makk!

— Irén: (meglepetve lehullnak a karjai) Egészséges vagy?!

— Gábor: A hajam szála sem görbült meg:

— Irén: De... de... én nem tudom... én nem értem... hogy lehet ez?

— Gábor: Egyszerűen haza eresztetek...

— Irén: Haza eresztettek a harctérről?!

— Gábor: A harctéren nem is voltam, egy fia muszka nem sok, annyit sem láttam!

— Irén: Lehetetlen!...

— Gábor: Már pedig így van... Ugye örülsz neki mi? Azért nem irtam semmit róla, meglepetést akartam szerezni neked, gondoltam milyen örömed lesz, ha így váratlanul betoppanok... Mond hát, hogy örülsz neki!...

— Irén: (hidegen) Persze, ... hát hogyan örülnék...

— Gábor: Mi lelt téged Irén!? Olyan hideg meglepett vagy! Nincs egy szavad sem hozzám, amiből látnám, hogy örülsz a visszatérésemnek?

— Irén: (lzgatottan) Én nem tudom, de... olyan hirtelen jött, nem értek egy szót sem...

— Gábor: Nem érted? Hát kérlek halgass meg!... Egyszerűen jelentkeztem, hogy beteg vagyok, hogy itt fáj, ott fáj...

— Irén: (aggódva) Beteg vagy?

— Gábor: Dehogy, kutya bajom sincs... svindli az egész... Hallgass csak végig! Tehát mondom jelenkeztem, hogy beteg vagyok. Erre megvizsgáltak, kopogtattak, nyom-

tak, huztak, a kezembe adtak egy csomó cédulát, azzal elküldtek szupervizitre; ott előrül kezdtek az egészet, végül kitaláltak egy olyan hosszú latin szót, hogy majd beletörött a pennájuk, míg leírták, megállapították, hogy bélideg bénulásba szenvedek s aztán a kezembe nyomtak megint egy csomó írást, s azzal végleg (nyomatékosan) szabadságoltak a háboru egész tartamára... Érted már?

— Irén: De hát... mi lesz a háboruval, a hazával?

— Gábor: A hazát majd megvédik helyettem mások, van ott annyi ember, mint a gomba...

— Irén: (keserű gunnyal) Hisz persze! ugy van! A hazát majd megvédik mások, mi meg hazzajövünk és be buvunk a kemencébe... A véröket majd hullatják mások, mi meg haza jövünk s majd mikor vége lesz mindennek élvezzük a gyümölcsöket...

— Gábor: (meglepetve) Irén! az Istenért mi lett?!

— Irén: (hevesen, elkeseredetten) Ha én férfi lennék, én már csak ott lennék, ott volnék a tűzbe, én szivesen hullatnám a vérem, engem erővel sem lehetne onnan elküldeni, vissza mennék lopva, szökve, de ott lennék mindenütt ahol legnagyobb a veszedelem, ahol legsűrűbb a golyózapor, ott lennék és küzdenék, amíg egy csepp vérem volna, ahogy férfihoz illik...

— Gábor: (kétségbeesetten) Irén! megőrültél?!

— Irén: (reszketve) És te gyáván, és egészségesen, mint a makk, vissza jössz ide hozzám. Hozzám, aki ugy vártalak, mint egy hőst, akire a nap minden pillanatában aggódva gondoltam, aki, ha megsebesülve jött volna vissza, könnyeimmel mostam volna a sebét, a csókjaimmal leheltem volna bele lelket, éjjel nappal aggódva büszkén ápoltam volna, aki ha elesett volna, gyászoltam vón' míg az élet tart bennem, sirattam vón' míg a könnyeim ki nem apadtak volna, nyugtom nem lett volna a fájdalomtól, de büszkén gondolhattam volna rá, büszkén foglaltathattam volna egy nevet, egy parányi kis fiu imájába... de így!... így?!

— Gábor: (folyton nagyobb megindulással hallgatja, a fájdalom és szégyenérzés látszik rajta, egy karosszékbe hanyatlik, csendesen zokog) Ez a fogadtatásom!...

— Irén: (maga elé mered, gunyos, remegő hangon):
A hős!!...

Finkey Zoltán.

KÉSZÜLŐDNEK A NYOLCADISTÁK.

Valamikor a múlt héten egy felhívás került a kezünkhöz. Budapesti gimnázisták írták az egész ország nyolcadosztályosainak. Tele volt az egész írás felbuzdítással, lelkesedéssel, elhatározással. Valamennyit leírunk belőle, hogy pontosan azok a szavak, érzések álljanak itt, amiket ők kiáltottak széllyel. A többek között ezeket mondják: Fiúk! védjük meg hazánkat, fel a csatába! Meg vagyunk győződve, hogy mindenikünk szíve ezzel a gondolattal van eltelve és csak egy akadály tart vissza a tettől, amit azonban a jó Isten segítségével elfogunk háritani. Nem akarjuk mi az érettségit elkerülni, mi csak azt kérjük, engedjék meg, hogy az érettségit minél gyorsabban letehessük, hogy azután harcba szállhassunk apáinkért, királyunkért és szent hazánkért.“ — Ime, a fiatalos fellángolás minden tüze, ereje, elhatározása benne érzik ezekben a szavakban. Föltétlen meg kellett hallani azoknak a gimnázista nagy diákoknak, akikhez intézve volt. És volt is eredménye, mint később kitűnt, mert országos mozgalom lett belőle. Aláírták a mi nyolcadistáink is. Egész hosszú kéziratot névsort láttunk a nyomtatott szöveg alatt már.

A mozgalom aztán elért egészen addig végre, ameddig a nyolcadista fiúk akarták. A közoktatási minisztériumhoz jóváhagyás, illetve elvetés végett A miniszteri leiratot a lapok adták közre. A *Nap* például így adta tudtul a miniszteri leiratot: Azok a tanulók, akik tizennyolcadik életévüket betöltötték, fegyveres, katonai szolgálatra alkalmasak és végül kötelező, jogerős nyilatkozatot tesznek arra nézve, hogy a hadseregbe azonnal belépnek, a kedvezményben részesülnek. A miniszter kiterjeszti ezt a kedvezményt továbbá még az 1914. évi szeptemberi érettségi vizsgálaton visszavetettekre is.

Azóta illetékes tanári körökben is érdeklődtünk itthon nálunk a mozgalom felől. Itt azt halottuk, hogy nem találkozott helyesléssel a mozgalom. Tanáraink ugyanis lehetetlennek tartják a rendes nyolcadosztályos tananyag elvégzését a korábbi érettségire, (amely, amint a nyolcadosztályosoktól halottuk, január végén lenne.) Sőt a miniszter leiratát is másképpen hallottuk itt, úgy tudniillik, hogy: nem az érettségi hamarabb letevését engedélyezte, hanem

csak azt, hogy azok a tanulók, akik kiképzésre jelentkeznek, illetve a háborúba elmennek, akármeddig tart is a háború, tanulmányaikat évvésztés nélkül rendszeren folytathatják tovább; illetve a vizsgáikat, az érettségit minden akadály nélkül tehetik le, mint különben letették volna.

A mi véleményünk az a dologról, hogy ha száz oldalról bíráljuk a miniszter rendeletét, ha a tananyag el nem végzésétől félünk, ha még esetleg újabb és újabb felhívást teszünk közé, előbb-utóbb megfeneklik az egész. És szépen, lassan eljön az évvége, az érettségi bizonyítvány meg lesz, a háború elmúlik. A negyvennyolcas nyolcadosztályosok nem emlegették ilyenkor az érettségi bizonyítványt. Menjenek csak el minél előbb a mostaniak is. Engedékenyebb lesz a miniszter úr, azt mondjuk mi is, az érettségi bizonyítvány dolgában a háború után minden nyolcadistával szemben, aki kivette részét a háborúból.*

Sárospatak, 1914. okt. 24.

—thy.

* Lapzártakor érkezett hír szerint a miniszter csakugyan nem a korábbi érettségit engedi meg, de a középiskolák legfelsőbb osztályaiba járó tanulókat abban a kedvezményben részesíti, hogy ha szüleik engedelmével harcba vonulnak, nem tekintik őket osztályaikból kimaradottaknak.

A LELKEM NAGYLELKÜSÉGE.

Sokszor merengek a lelkembe vágyón :
 (Ékes, koronás kincsek temetője)
 — Milyen sok haszon, mennyi sok nagy érték
 Születhetett volna belőle ! . . .

Lehetett volna dús, kövér mezőség :
 — Barmok és csordák áldva emlegetnék ;
 Kalász-áldását kicsiny, jobbágy-sorsok
 Holtig-tartó mesékbe szednék.

Nagy kalmárkincs ! . . . Nagytű sovány éhség
 Félelmes gondba kergető üzelme ;
 Ezer örömnök, ezer jóllakásnak
 Biboros vállú fejedelme.

Lehetett volna harcok harsonája . . .
 Koldusok kínja . . . királyoknak könnye . . .
 — Istenem, milyen sok haszon, sok érték
 Születhetett volna belőle ! ? . . .

— És odaállott szépen az útszélre,
 Egy bántott ember szomorú sorsába,
 Hogy dalokat és álmokat teremjen
 A szíve vigasztalására.

Györék József.

SÉTÁK AZ ISKOLAKERTBEN.

I.

Szép, késő őszi délután van, a sétabotom, meg a könyvem letettem magam mellé a padra s érezni akarom a csönd jóságát, amíg majd szépen alkonyodni kezd a fák között. Utolsó, kevés színek, szépségek vannak már meg az őszből, a kertből. Mintha egy százszerű palástból imitt-amott fennakadt volna egy elszakadt darab, mikor valaki maga után húzta. Elöttem csendes szél leveleket zörget meg az úton; némelyik föl is lebben, de csak úgy, mintha magától mozdulna. Olyan jó ezt a száraz, zörgős sok levelet nézni és várakozni itten és csöndesen, nyugodtan gondolni mindenre, ami eszembe jut épen. Sok, sok mindenre, ami azóta ért el, mióta ezek között a fák közt jöttem el mindennap. Történetekre, napokra, — ahogy az emberek csinálták. Mindenre, ahogy ők akarták velem, ahogy az életemet terelték. A beszédjük, az arcuk, a haragjuk, a szeretésük megélenkül most szépen, sorra. Emlékszem rájuk és megnyugszom az életemben: — ahogy az emberek akarták. Ahogy az embereket előmbe hozta Valaki, a Sorsom: az Isten. — És mindenkit ma szeretni tudnék. Az embert jobbra teszi a csönd, békésebb emberré. Így-így sokszor a csöndbe megjobbúl a szívünk. Sokasodik a szeretet benne és a megbocsátás. — Jó tanítók, békéltetők ezek a fák, ezek az utak. És jó lesz majd innen az emberek közé kimenni megint, közékavarodni a világnak. Magunkkal vinni a csendet majd innen. És megtartani a szívünket közöttük mindig . . .

II.

Ma kijöttem megint a Kertbe. Járkálok egy keveset ezeken a zörgős-leveles utakon. Itt mindig jól esik a csönd és a békesség. Itt sorra minden ismerős és ilyenkor őszkor nagyon is a hangulatomhoz, a lelkemhez való. — Most csendesen permetezik az eső. Finom, kis sűrűn hulló esőszemek kopognak mellettem a leveleken az úton. S ahogy csendesen megyek magamban, mindig csak a nyomomban járnak. Elöttem-utánam mindig itt pattog, perceg a kopogásuk a levelek hátán. Furcsa összefolyó ütemben örökösen egyformán. Telegyöngyözik a ruhámat is lassan . . . Húll, húll ez a kisszemű őszi eső finom, halk zajjal. S az egyformasága, üteme, hangja beleolvasztja magába a gondolataimat, a szívem verését. Verssorokat mondok magamban az őszi eső zenéjére. Hosszú, csendes menetű sorokat, amikben sok a bánkódás, a szomorúság. Amikben halk, mély hangúak a szavak, ebbe a hangulatba, ebbe a zizegő-zsongó zenébe beleillők. — Csupa harmónia itt minden: a Kert, az eső, a lelkem; csupa búsongó, csendes melódia . . . Valami szép bánatot érzek most, amely nem fáj, de nagyon jól esik. Valahogy a legszebb kifinomultságában érzem most meg a szomorúságot. Szavakból érzem meg, ahogy magamba mondogatom. Az őszi eső kísérő zenéjéből: ebből az egész hangulatból, amely itt él a fák között, ezeken az ázott, vizes-nedves utakon. — Szép, szép bánat itt minden: a Kert, az eső, az ősz . . . Költészet: lyra, — a legszebbek közül való . . .

III.

Az Arany János utolsó verseit hoztam ki magammal a Kertbe. Azokat a verseket, amiket már abba a „kaposos könyvbe“ írt, amit Gyulai Pál ajándékozott neki. Ezek nagyon ideillők most: a hangulatba, az őszbe. Csupa lemondás mind ez a vers már, abbahagyása lassankint annak, ami az Arany János élete volt. Szép, szép mind a maga kesergő hangjával. Búcsúzás az egész. — Ő maga „Őszikék“-nek nevezte ezt a néhány verset és kiadni se akarta. Magának írta csak „a tölgyek alatt.“ Ugy szolván egy verskötetel búcsúzott el a többi verseitől: az életétől.

De mégis benne van ezekben a versekben minden, ami Arany Jánosból szép: a nyelve zamatja, a szép magyarsága, a rímei csilingelése. — Nem hiszem, hogy két ember lett volna még ebben a gazdag országban, aki úgy tudott volna magyarul, mint Arany János. Verselni is kevés. — Az elbeszélő költészetben hallottam sokszor a legnagyobbnak, — én a líráját szerettem jobban mindég. Sokszor jobban, mint

Petőfi Sándorét. A versben azt szeretem, ha a formája nagyon tökéletes. Ha nem úgy állnak a verssorok, mint a tar fagallyak össze-vissza, ez is, az is rím nélkül, szabadjára bocsátva. Hogyha minden szó annyira a maga helyén van, hogy nem tudok mást találni a helyére. Hogyha a hangok olyanok a szavakban egymásután, hogy szinte muzsika a fülemnek. — Petőfi Sándor olyan verseket írt, amelyek a világirodalom szépségei közé valók, de forma tekintetében nagyon sok el van sietve közülök. Neki és csak egyedül neki ez azonban jól áll, megbocsátható, sőt az értékét emeli, mert olyan, mint az egész élete volt. Mert hogy azt a néhány esztendőt is, ami az élete volt, átrohanta a maga gyönyörű zsenialitásával. Arany Jánosnak pedig még arra is volt ideje, íme, hogy egy verskötetel búcsúzzék el az életétől.

Szép versek ezek az őszikék mind és olyan jól esik olvasni ebben az őszi csendben. Olyan jól esik nézni az öreg-ősz Arany János képét, amint itt áll a könyv elején botosan, kalaposan. Alatta van a reszketős, öreges kezeírása éppen erről a képről, ő magáról. Az az öreg ember már ez, aki az Őszikéket írta: árnyéka, romja a Toldi költőjének, aki csak az emlékekből él már, meg az őszi napsugárból.

Szigethy Ferenc.

JEGYZETEK.

Albert, egykoron Belgium uralkodója, immár bátran fölveheti a Földnélküli Albert nevet, melyhez a német katonaság sikeres fegyvertényei juttatták. Országá volt, nincs. Most már ő is, hasonlóan a többi szegény menekült honfitársához, kormányával együtt kétes biztonságú idegen föld vendégszeretétét kénytelen élvezni Havreben s talán visszasóhajtozza azokat a boldog idöket, amikor még az angolok nem védelmezték országát a németek ellen. A kis államok uralkodói, hacsak egyéni hírességüknél vagy hirhedtségüknél fogva nem többnyire ismeretlenek a köztudat előtt. Albertet is arról a lapokban elterjedt képéről ismerjük csupán, ahol családja körében van levéve, mindenik családtag valamilyen zeneszerszám mellett. Albert volt a primhegedüs. Hát igen, ebben a kis családi körben lehetett ő primhegedüs, de az európai koncertben nem. Ott maradhatott volna békés néző, de ha már minden áron játszani akart, el kellett rá készülnie hogy a karmester eltávolítja a szereplők közül, ami nem is csuda, hiszen még azt sem tudta, hogy hova álljon, hogy ne zavarja az összhangot.

Elesett Atwerpen is már, amelyet az angolok bevehetetlennek hirdettek, s a vár védelmére küldött angolhad, többnyire tengerész katonaság, miután sikerült meggátolnia, hogy a város bombázás nélkül jusson a németek kezébe, az első ágyulövések után sietve hajókázott vissza Albionba. A város egyrésze elpusztult, de nekik nem görbült még a hajukszála sem. Erről a segítő katonaságról azt irták az angol lapok, — persze Antwerpen bevétele után — hogy nem a „jelentéktelen Antwerpen“ megvédelmezéséért, hanem a fegyverbarátság dokumentálása kedvéért mentek át Belgiumba. Oh boldog az az ország, amelynek ilyen fegyverbarátai nincsenek, akik a végső veszély pillanatában nem védelmet, segítséget küldenek, hanem dokumentációt. Ugyan mire megy szegény Belgium ezzel a dokumentációval?!

Még csak nem is olyan régen, ha feltűnt egy tehetséges külföldi író, vagy művész, a magyar lapok siettek kisütni, hogy bölcsője itt rengett valamikor Magyarországon. S most van egy magyar művésznünk, aki még hozzá magyar nemes is (igaz ugyan, hogycsak két év óta) akiről szeretnénk azt hinni, hogy soha magyar nem volt, hogy soha hozzá semmi közünk nem volt. László Fülöp ez, akiről úgy tudják, hogy a háború kitörésekor angol állampolgárrá lett. Pedig hogy a szegény diszlet pingálóból világhírű festő lett, azt csak a hazájának köszönheti, amely gazdag ösztöndijaival, erkölcsi és anyagi támogatásával juttatta a sikerhez. Ha megteszi ezt békeidején, akkor sem lehetett volna szónélkül hagyni, de akkor még lehetett volna menteni, magyarázni az álláspontját valahogy. De most, most amikor a félvilág támadt ellenünk, most megtagadni ezt a hazát, ez már nemcsak hálátlanság. Tágadjuk meg mi is és ne is emlékezzünk rá soha, hogy ő valaha a miénk volt. A művészet mindig művészet, képeit értékelni lehet, de hogy valaha is magyar lett volna, arra ne emlékezzünk soha.

MAGYAR BARÁTSÁG — SZERB HÁLÁTLANSÁG.

(Háborús epizód.)

A mostan folyó világháborúban nagyon sok rendkívüli körülmény adja elő magát, amelyek a nemzetek életére, történetére, jövőjére is befolyással lehetnek, részint mint emlékezetes, dicső tények, részint pedig, mint megbélyegző, szégyenletes cselekedetek. Ez utóbbiak közé tartoznak azok, amelyek az ellenünk harcoló nemzetek részéről a nemzetközi jog szabályainak durva megsértésében nyilvánulnak. E téren az elsőbbség kétségkívül a szerbeket illeti, kik a legbarbárabb módon tiporják sárba a nemzetközi jog legfontosabb tételeit, mintha valami Afrikából ideszakadt vad horda lennének. Ilyen a szerb nemzet, mint egyetem, de ilyenek a tagjai: a katonák és a polgárok is. Kvalifikálatlan nemzetközi néphez az az eljárás, amelyet e háború alatt, a harcok folyamán a szerb katona, polgár, férfi, nő, gyermek és agg egyaránt tanusít. Cselekedeteikből, viselkedésükből kiveszni látszik minden nemzeti és emberi érzés. Azok az emberi-értelmi momentumok, amelyek, kell, hogy minden kultur ember lényét áthassák, nemcsak, hogy részben nincsenek meg a szerb népben, hanem a kultur ember minimális kellékeivel sem rendelkeznek. Nincs bennök humanizmus, szeretet, hála, becsület és istenfélelem; de mindenek felett nincs bennök kultúra.

Jellemzően világítja meg fentti állításunkat az alábbi történet, mely a déli harctéren játszódott le.

A k—i heves ütközetnél, mely méreteit tekintve a szerbek elleni hadjárat egyik legvéresebb csatája volt, mindkét részről temérdek halott és sebesült maradt a csatatéren. A győzelem után, melyet nagy áldozatok árán a mieink ragadtak magukhoz, a sebesültek összeszedéséhez és a holtak eltakarításához fogtak. L. közös gyalogezeredbeli főhadnagy a csatatér átvizsgálása alkalmával a sebesültek között felismert egy szerb tisztet, kivel a bécsi Theresianumban együtt tanult, kivel akkor nemcsak tanulótársi, hanem szoros baráti viszonyban is volt. Meglátva kínos vergődését, kimosta, beköltözte sebeit; erősítő itallal és néhány jó falattal is ellátta hörgő bajtársát, kit, bár mint legyőzött volt előtte, nem tekintett ellenfélnek.

Amint a sebesült magához tért, L. karjára vette és a

3 km-re levő mozgó kórházhoz akarta elvinni. Azonban a nehezen sebesült bajtársat nem sokáig bírta karjain cipelni; leültette a földre, kabátjából csinálva neki puha helyet és azt mondta, hogy hoz két katonát, kik majd ölükbe véve elviszik a kórházba. Ezt mondva, megfordult és ment! Amint a beteg szerb tiszt háttal látta maga előtt élete megmentőjét, kivette revolverét és kétszer rálőtt L. főhadnagyra, ki rögtön holtan terült el a földön. A lövésre magyar katonák siettek oda, kik a sebesült gyilkos szerb tisztet darabokra vagdalták.

Ennyire képes egy szerb katonatiszt még ilyen helyzetben is!

— *Ipszilon.* —

IRODALOM.

Levél jött „a világhírű sárospataki Collegium összes nagyreményű s lelkes Ifjuságának” Zombory Gyula írta, a keletutazó, aki, mint valakitől hallottam, tanítványa is volt az iskolának. A levele egy hosszú vers, amelyben utazása történetét mondja el. A vers szerint Japánban és Chinában járt s az ottan írott énekeit szeretné most kiadni. A levele tehát egyszersmind gyűjtő iv a kiadandó verses könyvére. A Zombory Gyula címe: Bihar-Báram Ref. papi ház. A gyűjtő iv szerkesztőségünkben aláírható

Krudy Gyula: Első szerelem. Elbeszélések. Ezek is azok az írásai Krudynak, amik őt egyéniséggé tették a magyar írók közül, ami speciálisan az ő művésze lett. A régi Budapest, a régi színészvilág; öreg udvarházak, amiknek a helyén már régen négy emeletes palota áll; szép öreg uriaszszonyok, akiknek Kísfaludy a poetájuk még; gavallér öreg urak, bókoló szavakkal, romantikus szerelemmel; régi kis, eldugott kocs-

mák valahol Pesten, ahová kora téli estéken mindennap ellátogat egy-pár szegény kis hivatalnok, adótszít, színész, szerkesztő; szép őszi napok Budán, vagy Füreden,

és ez mind egy-egy nagyon szép megíráson keresztül. Történet nélkül való a legtöbb elbeszélés, vagy csak alig-alig van valami kis mese, ami összetartja a szavakat, a színeket, az embereket. Nem cselekszenek lépésről lépésre, következetesen ezek az emberek soha, nem „fejlődik” szépen a meséjük, az életük és mégis csupa szépség, ékesség minden elbeszélés. A szavakon a színeken, a leírásokon, minden soron a művész keze érzik. — Ott van ennek a könyvnek az alakjai között: Sneider Fáni, Petőfi Zoltán és sok más, akiknek a nevét nem ismerjük, de akik mind egy-egy típus a forradalom utáni időkből, a régi Budapestből, a régi Magyarországból. A könyv a Modern könyvtárban jelent meg.

sz. f.

ADOMA A KATONAI TÁBORBÓL.

Csomagot hozott Kovács Gábor közvitéz részére a tábori posta. A hadnagy úr maga elé hivatja.

- Csomagja jött otthonról, írja alá.
- Jelentem alásan hadnagy úr, nem tudok írni.
- Szégyelje magát, a XX. században!
- Jelentem alásan hadnagy úr, én a 16. században szolgálok.

EGYLETI ÉLET.

Az „Akadémiai Ifj. Olvasó-Egylet“
 Nt. Radácsi György tanár-elnök elnöklete alatt tartotta meg alakuló gyűlését 1914. okt. 8-án. Tisztikarát a következőképen alakította meg: ifj. elnök: Szigethy Ferenc IV. hh. Könyvtárnok: Sütő Gyula III. jh. Pénztárnok a már tavaly megválasztott Komjáthy Aladár IV. hh. Jegyző: Stunda István III. hh. Ellenőr: Illyés János III. hh. Bizottsági tagok: P. Nagy Pál IV. jh., Molnár Ferenc IV. hh., Rehó Pál III. jh., Kiss Géza III. hh., ifj. Rácz Lajos II. jh., K. Szabó Pál II. hh., Bartha Árpád I. jh., Kriston Antal I. hh.

A „Hittanhallgatók Egylete“ okt. 17-én tartotta nagytiszeletű Novák Lajos e. i. dékán elnöklete alatt alakuló gyűlését. Tisztikarának tagjai a jelen iskolai évre a következők lettek: ifj. elnök: Stunda István III. hh. Alelnök-ellenőr: Illyés János III. hh. Titkár: Kovács Lajos III. hh. Jegyző: Kósa Szabó Pál II. hh. Pénztárnok: Miklán Gyula IV. hh. Könyvtárnok: Simon Zsigmond II. hh. Isten áldása legyen az Egylet munkálkodásán.

A Sárospataki Főiskolai Jogász-Egylet nov. hó 4-én tartotta alakuló közgyűlését Dr. Buza László dékán elnöklete alatt. Az egyhangulag megválasztott tisztikar a következő: Elnök: ifj. Rácz Lajos, alelnök: Bv. Szabó Sándor, ellenőr: Rehó Pál, pénztáros: Tóth Elek, könyvtáros: Sütő Gyula, jegyző: Finvity Zoltán. Megválasztották ezenkívül az állandó bizottság tagjait s kitérték a munkálkodás programját.

A Betegsegélyző Egylet október 17-én alakult meg a következő tisztikarral: elnök: Ladányi Mihály szénior, jegyző: Kiss Lajos IV. é. hh., ellenőr: Molnár Ferenc IV. é. hh., bizottsági tagok: Mészáros Lajos IV. é. hh., P. Nagy Pál IV. é. jh., Kiss Géza III. é. hh., Bv. Szabó Sándor III. é. jh., Butykay István II. é. hh., Doktor Béla II. é. jh., Kriston Antal I. hh., Tóth Elek I. é. jh., Német Béla VIII. o. t., Juhász József VIII. o. t., Végh József VII. o. t., Idrányi Zoltán VII. o. t.

A főiskolai Ifjusági Egylet okt. 22-én tartott alakuló közgyűlésén a következőleg választotta meg tisztviselőit: elnök hivatalból: Ladányi Mihály senior; alelnökök, szintén hivatalból: a Theologus- és Jogász Egylet elnökei; pénztárnok: Miklán Gyula IV. th.; Jegyző: Kiss Géza III. th.; ellenőr: Veres Lajos IV. th.; bizottsági tagok: Kiss János IV. th., Nagy Pál IV. jh., Boldizsár Bertalan III th., Rehó Pál III. jh., Kósa Szabó Pál II. th., Rácz Lajos II. jh., Kriston Antal I. th., Tóth Elek I. jh., Németh Béla VIII. o., Idrányi Béla VII. o.

A „Főiskolai Énekkar“ ez évben is megalakult. Tisztikara a következő: Elnök: Veress Lajos IV. hh. Főprecentor: Nyéki-Zeke Lajos II. hh. Alprecentor: Győr Imre I. hh. Protocantorok: I. tenor: Molnár Ferenc IV. hh. II. tenor: Györke Endre III. hh. I. bassus: Novák Dezső II. jh. II. bassus: Pungur Béla IV. hh. Az Egylet tanár-elnöki tisztét az idénre is *Bathó János* főiskolai ének- és

zenetanár úr vállalta el. -- Adja Isten, hogy a dicső múltnak ez az új esztendő csak folytatása legyen.

Főiskolai Zeneegylet. A múlt rosszat jósló bajait elfeledve, a jobb jövő reményében örömmel, lelkesedéssel alakult meg ez évben a főiskolai zeneegylet. Akadémisták, gimnázisták közös barátságában. Volt nekünk hajdanában — boldog idők — két zenekarunk¹: akadémiai, gimnáziumi. Aztán — nem tudom miért — egyszer csak nem volt egysé. Nehány évvel ezelőtt aztán feltámadt a fiatalabb: a gimnáziumi. Nem volt egy kracjárunk sem. Egy év múlva eszünkbe jutott, hogy jó volna egyesülni az akadémistákkal, hát ha van nekik valamijök. Később egyesültünk. Aztán . . . még szegényebbek lettünk. Az egyiknek volt koldus botja, a másiknak tarisznyája. Hát az akadémisták tarisznyájában volt is egy kis száraz kenyér, de mikor a magunk képzése, fejlesztése miatt hozzá akartunk nyulni, azt mondták, hogy zeneegylet ide, zeneegylet oda, nem hiszem, hogy zeneegylet vagytok, bizonyítsátok be. Így megint majd szétzüllöttünk. Az idén azért mégis megalkult a főiskola mostohagyermek: a zeneegylet azzal az elhatározással, hogy akár mostohák leszünk, akár édesek, de azért leszünk és pedig erősek leszünk. Ez évi elnök lett: Nyéki Zeke Lajos II. hh.; Jegyző: Csontos József VIII. o. t. A tagok száma 16.

Az „Erdélyi Önképzőkör“ még mindig nem alakult meg. És amint tudomásunkra jutott azért, mert a tavaly évvégi elnök-introitus „igen széles keretekben mozgott.“ — Valami alapszabály revízió van készülöben, amint hallottuk, talán éppen az introitusok gyökeres kiírtására vonatkozólag. Ezt nagyon helyeseljük a gimnáziumi tanári kar részéről, mert ezzel is csak jobban kezébe akarja venni a tanulók nevelését. De mégis talán késik már ez a dolog?! November elején vagyunk és önképzőköre még sincs az ifjuságnak! Az önképzőköri órák pedig föltétlen vannak a gimnáziumi tanulóokra olyan nevelési hatással, mint bármely rendes tantárgy órái. Rövid időn belül életre kellene már kapni az Erdélyi Önképzőkörnek. Szeretnénk már a napokban hallani az alakulásáról.

A szerkesztő-bizottság tagjai lettek a már tavaly év végén megválasztott főszerkesztő-szénioron, felelős szerkesztőn és társszerkesztőkön kívül: Stunda István III. hh., mint a „Hittanhallgatók Egyleté“-nek elnöke, Veress Lajos IV. hh., mint a „Főiskolai Énekkar“ elnöke, Németh Béla VIII. oszt. tan., mint az „Erdélyi Önképzőkör“ elnöke. Tagjai lettek továbbá még a theologusok közül Garaczy Imre IV. hh., Osváth József III. hh., a jogászok közül Finkey Zoltán III. jh. és Tóth Elek I. joghallgató. A gimnáziumi tanulók közül szerkesztő bizottsági tag lett Balogh József VII. oszt. tan.

HIREK.

Joghallgatók figyelmébe! Az újabb alapvizsgák november 9 és 10-én tartatnak meg. Az alapvizsgák iránti kérvények beadási határideje nov. 7.

Kérjük a mélyen tisztelt előfizetőinket, hogy előfizetéseiket jelen számunkhoz mellékelt postaltalványon sziveskedjenek szerkesztőségünkhöz beküldeni.

Október harmincegyedikét a szokottnál csendesebb megemlékezéssel ünnepelte a sárospataki ifjuság. Reggel istenitisztelet volt a Collegium imatermében, ahol a Luther énekét énekeltük kezdőnek, majd ezt követte a XC zsoltár eléneklése. Ezután *Novák Lajos* nagytiszteletű úr mondott szép, buzgó imádságot, az emlékezés hangjai közé belevegyítve a mai nehéz napok dicsőségét, szomorúságát, reménykedését. Az istenitisztelet a hymnus eléneklésével ért véget.

Kiss Pál IV. éves theologus kollegánk, aki lapunknál volt *küldőhivatali főnök*, önként jelentkezett a hadseregnél. Az ő eltávozásával megüresedett állásra *Pungur Béla* IV. é. theologust választotta meg a szerkesztő bizottság.

Az Erdélyi János szobrot okt. 20-án állították fel az iskolakertben Minden ünnepélyesség melőzésével történt az egész. Csak épp azt akarta bemutatni a szoborbizottság, hogy a gyűjtése, fáradozása ime elérte szép eredményét. — A mai rendkívüli idők

miatt a leleplezése csak a jövő évre várható.

Ápoló-tanfolyam nyílt a theológusoknak is már. *Kun Zoltán* dr. úr minden nap délután előadást tart a számukra. Az első egy-pár órán elméleti utasításokat adott a doktor úr. A későbbi órákon pedig már praktizáltak is a betegápolás sokféle munkáját a theológusok. — Még egy ideig valószínűleg ebben a mederben marad meg a tanfolyam, de később majd a főiskolai kórházba bejáró sebészek köztözésére lesznek beosztva ők is, mint az önkéntes ápolónők már eddig.

Gimnáziumi próbakatonáskodás volt itt már vagy 2 héten keresztül. A heted-nyolcadosztályosok, nemzetiszín karszalaggal a karjukon, gyakorlatra mentek mindennap a határba. Egy itt tartózkodó, szabadságolt tartalékos tiszt vezette őket. Rendszeres katonai gyakorlatokat végeztek és úgy látszott, hogy egész komoly a készülődés. Úgy látszott hogy készen akartak lenni, ha szükség lesz esetleg rájuk. — Örömmel láttuk a szép önkéntes vállalkozást, hiszen a pataki diákok jó katonák voltak mindig, csak az nem nagyon tesz nekünk, hogy most félbe maradt az egész. Amint halottuk azért, mert a vezető tisztjük víz

szament a hadsereghez. — Valahogy folytatni kellene ezt a dolgot, hogy ne maradjon csak fél munkának.

A világháború jelvényeire ezúton is felhívja a közigazgató úr az ifjúság figyelmét. A jelvények a szeniori hivatalban I koronáért kaphatók.

Főiskolai önkéntesek altiszt-képző iskolájának szervezése. A honvédelmi miniszter a hivatalos lap okt. 24 számában egy nagyfontosságú rendeletet ad közre. A rendelet olyan főiskolai hallgatók vagy volt főiskolai hallgatók részére, akik a hadsereg kötelékébe önként belépni szándékoznak, „Főiskolai önkéntesek altiszt-képző iskolája” elnevezéssel katonai kiképző-iskolákat szervez. Az iskolák célja az altisztek számának szaporítása. A közös hadsereg és a honvédség részére külön-külön ilyen iskolák egyelőre csak Budapesten és Zágrábban állíttatnak fel.

Az iskolába besoroztatásuk után felvehetők:

a) mint önként belépő egyévi önkéntesek a 17—20 éves főiskolai hallgatók; a 21 és 22 éves főiskolai hallgatók közül azok, akik állításuk alkalmával alkalmatlanoknak találtattak; végül azok, akik a népfelkelési bemutató szemlén alkalmasak voltak, de még nem soroztatták be magukat.

b) Mint önkéntesek, csak a háború tartamára, az önkéntesi karpaszomány viselhetésének engedélyezésével: — azok, akik állítási kötelezettségüknek végleg eleget tettek és alkalmatlanok voltak, valamint azok, akik besoroztattak ugyan, de a felülvizsgálat alkalmával elbocsáttattak; a külföldről bevándorolt egyének s

akiket a magyar állampolgárság megszerzése után a honvédség póttartalékába oszttanának be.

Az iskola a közös hadseregnél csupán a gyalogsági, vadász és műszaki, a honvédségnél pedig csak a gyalogsági csapatok számára képez ki altiszteket. A megjelölt csapattestek közül csak oly csapattestet lehet választani, mely a magyar korona országainak területéről egészítetik ki. A honvéd tüzérséghez és lovassághoz, valamint a közös hadseregbeli tüzérséghez csak feltételelesen lesznek egyévi önkéntesek beoszthatók. Elsősorban azok vétetnek fel, akik idomított lóval és saját felszereléssel vonulnak be. A b) pont alatt felsoroltak feltétlenül csakis az utóbbi esetben oszthatók be e két gyervelemhez.

Az a) pontban felsoroltak kérvényeiket a községi illetőség szerinti, a b) pontban felsoroltak pedig a tartózkodási hely szerinti kiegészítési kerületi, illetve honvédkiegészítő parancsnokságnál tartoznak benyújtani. A kérvényhez az érettségi bizonyítványon kívül a főiskolai hallgatói minőséget igazoló okmányt, belépési bizonyítványt és szülői beleegyező nyilatkozatot, — a b) pont esetében pedig ezenkívül még elbocsátási, illetve szolgálati kötelezettség alól való mentességi igazolványt is kell csatolni.

A besorozottak besoroztatásuk után azonnal elküldendő a választott iskolába Ruházatról és felszerelésről az illető csapattest gondoskodik. Az iskolába azok is pályázhatnak, akik az 1914. november 16. december 31-ig tartó népfelkelési szemlén megjelenni tartoznak. Ezek — amennyiben alkalmasoknak találtatnak — az iskolába való felvételük

iránti igényüket a szemlebizottságnak bejelenthetik.

Előfizetések. Csoma József, Abaujvecser 4 kor., Csabay István, Onga 4 kor., Szombati Mihály, Tizsakürt 4 kor., Eperjessy

József, Rimaszombat 4 kor., özv. Eperjessy Józsefné, Sárospatak 4 kor., Ref. theol. Önképzőkör, Pápa 4 kor., Veress Lajos, Ilk 4 kor. Fábry Edith, Sárospatak 4 kor. Köszönettel nyugtázza a szerkesztőség.

Kiadja: a főiskolai Ifjúsági Egylet.

Kiadóhivatali főnök: Pungur Béla IV. é. hh.

Eperjessy József utóda Fischer Lajos
könyvkereskedésében kaphatók :

5 világrész

**hábo-
rús térképe**

Ára 1 korona 20 fillér.
Vidékre kért példányo-
kat a legczélszerűbb
postautalvány szelvé-
nyén megrendelni.

Dal a tűzpi- ros virágról

Athenaeum-Könyvtár
legújabb kötete. Ára
1 K 90 f.

A főiskolai könyvkereskedésben bárhol megjelent könyvek eredeti bolti árban kaphatók.

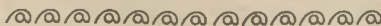
Nagy raktár: Jogi, theologiai, szépirodalmi, imakönyvekből és ifjúsági iratokból. Írószerek, levélpapírok, hegodü-kellékek, festészeti és fényképészeti cikkek jutányos áron kaphatók. — Vidéki megrendeléseket azonnal elintézzük, 20 koronán felüli megrendelést bérmentve küldünk.

Főiskolai könyvkereskedés és könyv-
kötészetű kezelőség. Sárospatak.

Nagy választék képeslapokban, hetenkint ujdonság!
Bel- és külföldi ujságok, folyóiratok előfizetési irodája!

LILI: Béla, csak akkor fog tet-
szeni nekem, csak akkor le-
szek szerelmes magába, ha
Miglécz-cipőt visel!

A modern kor igényeinek minden tekintetben megfelelő munkáim kivívták úgy Sárospatak, mint megyénk közönségének teljes elismerését, pártfogását. A tisztességes verseny eszközeinek felhasználásával, az elegancia és izlés feltételeinek kielégítésével

sikerült hatalmas vevőkört alkotni.

A tavaszi szezon kezdetén felhívom a közönség b. figyelmét a dr. Kapitány Andor-féle emeletes házban (Rákóczi-ut) lévő

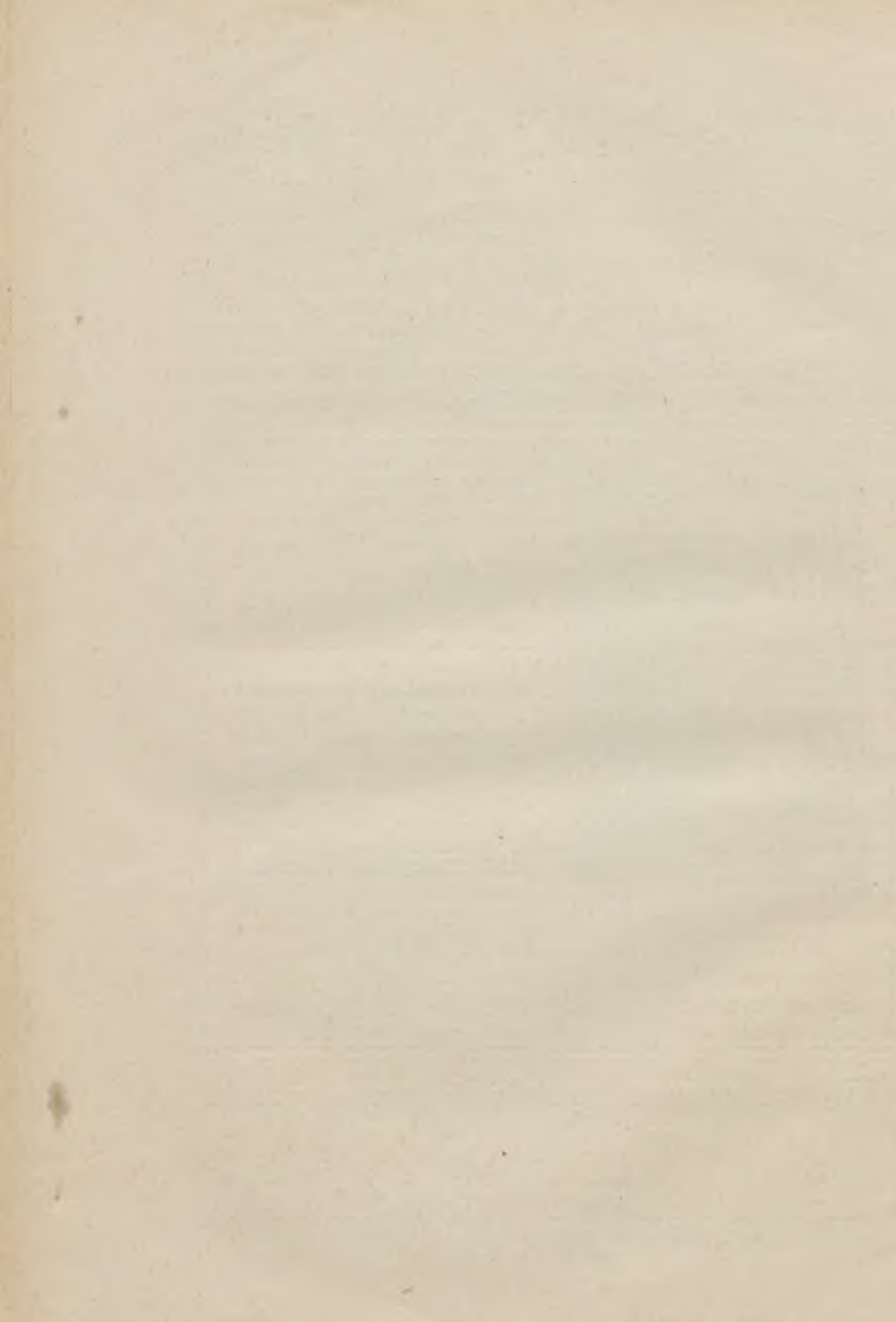
divatcipő-üzletemre!

Az igen tisztelt közönség b. pártfogását továbbra is kérve, vagyok kitünő tisztelettel

Miglécz János Sárospatak.

Müller Ármin sárospataki divatáru kereskedő

ajánlja dús választékú férfi-kalap és finom fehérműt. **A tanuló-ifjúságnak kedvezményes olcsó árak; ünneputáni s részletfizetésre is.**

Sárospatak legrégebb és legnagyobb férfiszabó divatüzlete (Városháza épületében)

Weinberger Sámuel férfiszabó.

Felhívom a m. t. ifjuság b. figyelmét, hogy a közelodó tavaszi idényre legelegánsabb és legjutányosabb áru, elsőrendű tavaszi ruhákat készítek.

Kényelmes fizetés!!

Tekintettel az előrehaladott téli időre, nagy raktáromon levő férfi. fiuöltönyök és téli kabátok leszállított árban kaphatók!

Kundráth János

sárospataki cipészmeister (Pataka-köz) készíti a legelegánsabb és legtartósabb uri és női cipőket. Legfinomabb kivitel. Olcsó ár. Minden részről a legteljesebb elismerés. Az ifjuság számára különösen nagy árkedvezmény!

S HA NINCS STENDIG S.

pontosan járó órája, keresse meg

óras és ékszerész sárospataki üzletét, mely a legmegbízhatóbb bevásárlási forrás. — Zseb és ébresztő órák, arany ezüst és szíj láncok, mindennemű ékszerek a legnagyobb választékban kaphatók. — Villanylámpák a legkülönbélebb kivitelben, 6 óráig égő elem csak 50 fill. Becserél s javít órákat két évi jótállással.

Miért

kap annyi megbízást a kassai Haltenberger-féle ruhafestő, vegytisztító és gőzmosógýár?

Mert

a cég teljesen megbízható, a munkája gyors és kifogástalan és az árai jutányosak. Képviselet Sárospatakon az ifj. DANCZIGER JÓZSEF cég

Igen tisztelt Uraim!

Szives figyelmöket arra hívom fel, hogy

áru- házamban

mindennemű uridivat cikkeknek árait mélyen leszállítottam, ennél fogva kérem szives bevásárlásaiknak minél előbb való eszközzésére. Magamat szives pártfogásukba ajánlva, vagyok kitünő tisztelettel

Deutsch Hermann

Nagy alkalmi vásár!?

Modern Könyvtár

Legújabban megjelent kötetei:

Náday Andor dr.:
A háború és a béke szociológiája (60 f.)

Krúdy Gyula:
Első szerelem.
Elbeszélések. (40 f.)

Jensen Hermann:
A csatatér árnyai.
(Dán regény.) — Bozóki Lajos fordítása. (80 fill.)

Kapható: Fischer
Lajos könyvkereskedésében.

Harstein Lajos

cukrász ajánlja a legfinomabb teasütemények kilóját 5 K-ért.

Süteményei, tortái elsőrendűek.

Vidéki megrendelések, eljegyzési és menyegzői torták jutányos árakon készülnek.

Szines

Levélpapírok

izléses kivitelben
és olcsó árakon
kapható

Eperjessy J. utóda

FISCHER LAJOS

könyvkereskedésében.

Burger Lajos

uri szabó, hazai és
angol szövet raktár.

Készít mérték szerint zakko öltönyt 40 K és feljebb, zsaket öltönyt 70 K és feljebb, továbbá mindenféle öltönyöket a legjutányosabb árban. Ref. papi palástokat selyemből 110 K. Selyemből bársony előrésszel 120 kor. jótállás mellett. Tanulóknak és akadémiai hallgatóknak kedvezményes fizetési feltételeket adok. Kovald Péter és Fia országos hírvégytisztító gyáranak egyedüli képviselője Sárospatakon.

„AMERIKA“-szálloda

és vendéglő Sárospatakon. a vasut mellett. Olcsó, kényelmes, tiszta szobák. A vendéglőben kiváló jó magyar konyha, elsőrendű hegyaljai tiszta borok.

Tulajdonos Ornstein Ignác Sárospatakon.

Legolcsóbb cipő beszerzési forrás Stecher Márkus cipőüzletében Sárospatakon!

Mindennemű férfi-, női-, fiu-, leány és gyermekcipők dus választékban. Amerikai, angol és francia cipőkülönlegességek legjutányosabb árban. Cipősámfák is kaphatók. — Tanulóifjuságnak kedvező fizetési feltételek mellett!